

Colectia VIORICA NAGHIU și ADELA NAGHIU

Obiceiuri legate de muncile de vară în Asuaju de Jos

Struțul/cununa la seceris

În Țara Codrului, până după al doilea război mondial se practica obiceiul cununii la secerat, care s-a păstrat până la colectivizare.

“Cei bocotani, cu pământ mult” organizau clăci la secerat. Ceilalți, cu pământ mai puțin, secerau cu întreaga familie. Copiii puneau cununile (legătorile), bărbatul secera, femeia lua după secerător spicile și le punea pe legătoare, cei mai bătrâni legau snopii (De la Vasile Gât, 62 ani, 1982). Spre seară snopii erau adunați și făcuți cruci. Când era gata secerișul se adunau cele mai frumoase spice și se alcătuia un struț, care era dus acasă, în general de fete sau de femeile mai tinere. Cel care ducea struțul, mergea în fruntea secerătorilor. Cine termina primul secerișul, era considerat cel mai harnic din sat. În fiecare seară se urmărea întoarcerea secerătorilor, ca să vadă cine termină întâi cu seceratul și mai ales să ude struțul: “Dacă se udă bine struțu de grâu, apoi a hi și la anu grâu mult” (De la Vasile Gât, 62 ani, 1988).

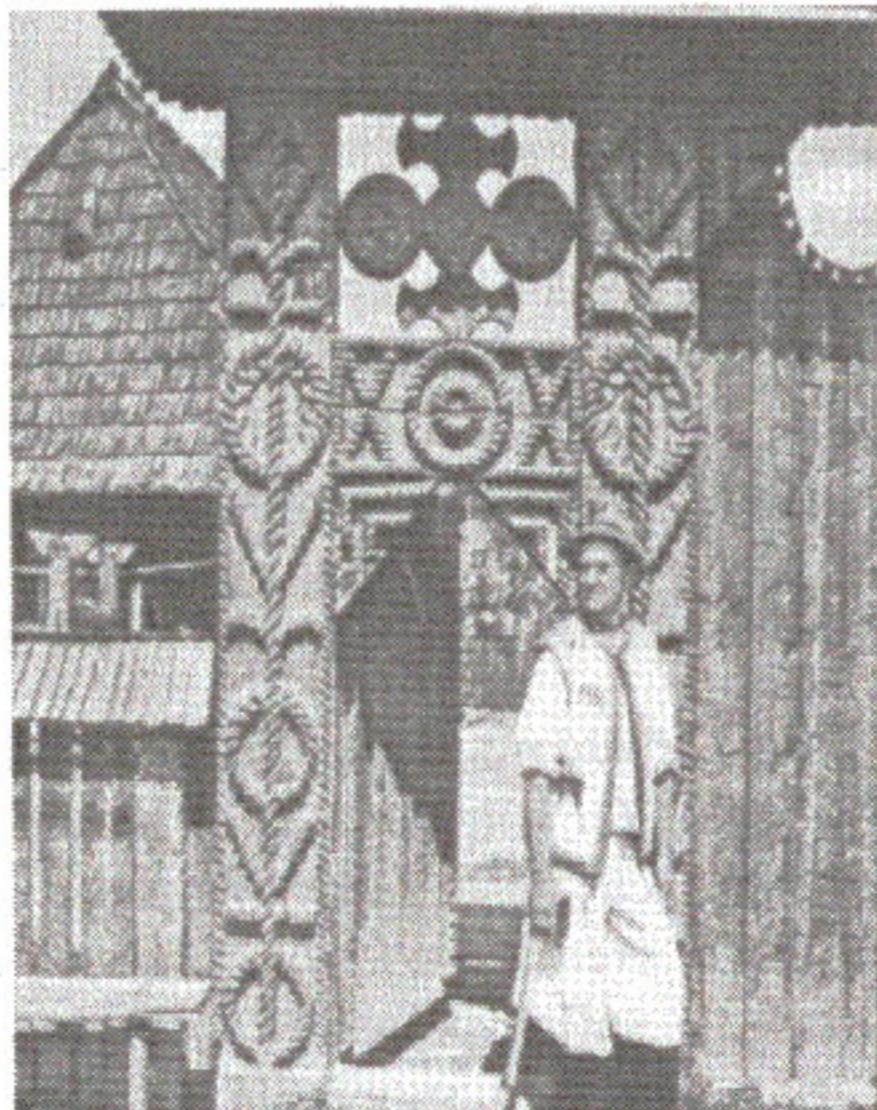
Oamenii mai încăruți organizau clăci. În clacă la secerat se duceau mai mult fete și feciori (de obicei claca obligatorie pentru danț), oameni și femei mai tinere. Când se termina secerișul, se întorceau în grup, cântând, iar cel care purta struțul mergea în față. Struțul și secerătorii erau *udați cu apă* pe la toate casele pe lângă care treceau. Când se apropiau de casă, gazda le ieșea înainte cu cofa cu apă și uda struțul, mai ales pe cine-l aducea, dar și pe restul secerătorilor. Aceștia *înconjurau casa*, în timp ce femeile horeau strigături:

Ieși, găzdoaie, în poduț
Că-ți aducem mândru struț,
Ieși cu pălincă și apă
C-am gătat și holda tătă.

Gazda trebuie să fie foarte atentă să iasă din timp afară și să ude ea prima dată struțul. Apoi, struțul “era acățat la grindă în loc de cinste, deasupra mesii” (De la Maria Nemeș, 84 ani, 1982).

“Clăcanii făceau petrecerea struțului și a terminatului seceratului” (De la Maria Nemeș, 84 ani, 1982). Celor care erau clăcani, tot timpul seceratului li se plătea “în parte”, din 10 cruci secerate una era a lor. Mai era și o altă categorie de clăcani, mai ales fete și feciori, care participau la secerat numai în ultima zi, când se știa că se va termina. Ei participau numai la familiile “mai văzute”, sau la cel care ținea danțul. Tinerii participau la clacă mai ales pentru petrecerea care urma și pentru posibilitatea de a lucra și a cânta împreună. Cu această ocazie se cunoșteau mai bine, mai ales se vedea “care-s mai harnici și buni de însurat și măritat” (De la Livia Gât, 62 ani, 1988). Mai demult, se pare că exista și cântecul cununii/struțului, însă astăzi nimeni nu și-l mai aduce aminte. Obiceiul, prin dezagregare și goana

Sau
Cununa trebe udată
Cu pălincă și cu apă.
(De la Maria Nemeș, 84 ani, 1988)

Francisc Nistor: Meșterul Gheorghe Borodi din Vadu Izei, 1976.

Cine n-o gustat amaru
Nu ști' că-i dulce zăharu.

Vezi tu cetanul cel gros?
Turșuleț mărunt era
Când eram de vârsta ta!
Soarta, când mi-a hărăzit,
Fată mândră am găsit,
Ce-am găsit am și-ndrăgit
Și cu ea m-am însoțit
Și când vremea-ți va sosi
Dorul și se vamplini,
Mult doritul va veni
Și trai dulce veți trăi!

Rozalina iar zicea:
- Spune-mi, tată, povestea:
Cum s-a născut dragostea?
Inimioara ce-ți spunea?
Uriașul bland zâmbea,
Fruntea lată-și netezea,
Amintiri vechi răscolea
Și-și începea povestea:
- Precum și-am spus, draga mea,
Codrul astăndată când încolțea
Altă lume dăinuia,
Neamul țara o umplea.
Noi, feciori neastâmpărați,
De jar, de dor frământați,
Ne-adunarăm la un loc,
Strigarăm fete la joc!
Hora mare se porni,
Toată lumea tropoti.
Feciorescul de jucam,
Voinicește de săream,
Rând de munți se prăbușea,
Pământul adânc crăpa
De picioare ce-l băteau,
Din pământ ape țășneau,
Pâraie, râuri ieșeau
Și stânci se rostogoleau,
Bălaurii se-ngrăzeau,
În văgăuni s-ascundeau!
Când de hori ne-am plătit
La trânte drepte-am pornit,
De pământ ne aruncam,
Până-n gât de ne băgam,
Buzdugane-n vânt prindeam
Și aşa ne întreteam:
Cel ce buzdugan scăpa,
Jocul îndată-l pierdea
Și toată lumea-l râdea.
Buzdugan unde cădea
Pământul se găurea
Și-n pământ adânc intra,
Iar seara dacă sosea
Și de joc ni se ură,
De urât, ne apucam
Stele din cer doboram!
Bolta cerului tuna
Buzdugan când o lovea,
Stele, droaie, jos cădeau
Și-n drumul lor scăpărau
Iar luna se supără
Și într-o certă,

Ne certa, ne probozea
 Și către noi se strâmba,
 Tovarășele-și plâng ea
 Și pe noi ne blestema.
 Noi în seamă nu băgam
 De-mprelesti ce eram
 Și la stele tot băteam
 Până de joc ne uram.
 Apoi ne mai apucam
 Cu zmeii de ne trânteam
 Și-n pământ ne aruncam,
 Până-n gât ne cufundam.
 Dacă-așa nu ne-nvingeam
 Din buzdugan ne băteam,
 Buzduganul împănat
 Până-n soare aruncat
 Bătea bolta cerului
 Și porțile raiului.
 Bolte de cer tremurau,
 Porți din țățâni scârțâiau,
 Scânteii de fulger săreau,
 Tunete grozav tunau
 Și până-n pământ loveau
 De zmeii se îngrozeau.
 Dar noi nu ne speriam,
 De râs mai ne prăpădeam,
 Pe zmei de coadă-i prindeam,
 Până-n soare-i auncam.
 Dar Prilejul a sosit
 Și firea mi-a potolit:
 Doru-n cale mi-a trimis
 Și inima mi-a aprins.
 Într-o zi dulce de mai,
 Când codrul era un rai,
 Zânele cântau din nai,
 Florile-nveleau lunci, plai,
 Noi, feciorii moroșeni,
 Strigarăm din lătureni
 Toate fetele la joc,
 Să-nvârtim hora cu foc.
 Și-atunci, spre mirarea mea,
 O văzui pe maică-ta:
 Dalbă, mândră, subțirea
 De și zânele-ntrecea.
 Inima-mi bătea, bătea,
 Mă-aruncai atunci spre ea,
 De mijloc o apucam,
 O jucam și tropoteam,
 În ochi, dulce, ne zâmbeam
 Și din ochi ne-nțelegeam.
 Dor cu dor s-a întâlnit,
 Doru-n inimi a-ncolțit,
 Dor nestins ne chinuia,
 Jar de dor ne mistuia.
 După ce ne-am despărțit,
 Dor pribeg ne-a urmărit,
 Nopțile nu le-am dormit
 Ci tot la ea m-am gândit,
 Doru-mi nu se stâmpăra
 Tot visând la maică-ta.
 Tot privind ceru-nstelat
 Dor năpraznic m-a-ndemnat

după spectacol prin udarea celui care poartă struțul, a devenit o simplă petrecere antrenantă, însă deritualizată.

În dimineața zilei de 1 august, ziua Macoveilor, copiii duceau struțul la biserică. În struț se puneau fire de busuioc și se lega cu panglici colorate. "Nu-i bine să se pună flori în struț, ca să nu se facă buruieni în grâu. Struțurile se sfîntea la biserică cu apă sfântă, apoi din acest struț se puneau boabe în restul grâului și atunci când se semăna. O parte din struț îi bine să steie la grindă" (De la Maria Sabău, 65 ani, 1988).

Sărbătorile mâniașe

În trecut, teama de fenomenele naturii, în general vreme grea de tunete și trăznete, era adânc înrădăcinată în conștiința oamenilor. "Sărbătorile mâniașe" – cum le spun localnicii sunt *Ilie, Pălie și Foca*, în 20, 21 și 22 iulie. În aceste zile nu se lucrează nimic, chiar și mâncarea încearcă femeile să o facă cu o zi înainte. Bătrâni spun diferite istorioare despre cei care au lucrat în aceste zile și au fost trăzniți sau le-a fost trăznită casa și șura. Iată o legendă despre Sf. Ilie:

"Ilie o fost vânător și o mărs într-o sară cu săgeata în pădure la vânătoare. Pălie și Foca o fost tovarășii lui.

S-o făcut vreme gre și părinții lui, care durneu în casă, o vorovit între ei că s-a teme nora, care durnea în sură. Ii s-o întăles să să ducă ei în sură și s-o lese pe noră în casă.

Ilie s-o întâlnit pe drum cu dracu, care o luat chipul unui vecin și i-o spus că acolo unde doarme femeia lui o văzut patru picioare, nu două. Ilie s-o întors acasă și, văzând că-s doi, i-o omorât cu săgeata. Apoi s-o dus în casă să le spună la părinții. Acolo o văzut pe nevasta lui și s-o dat sama că s-o omorât părinții.

Pe aceea vreme n-o vrut să-l spovedească nimeni, dacă omorât. Tânărul, până o ajuns la un călugăr bătrân. El i-o spus să coate un ciot de lemn, rămas unde o făcut foc pruncii care o fost cu vacile și să-o fript clisă. I-o spus să ieie ciotu și să-l pună în pământ, lângă un izvor, la depărtare de o sută de metri. Apoi să-i poarte apă în gură în coate și-n jerunt' și dimineața și sara. Dacă s-a prinde să-a înverzi, să margă la el c-apoi l-a spovedi.

Ilie așa o făcut și după șapte ani pomu o înverzit și el s-o dus la călugăr și l-o spovedit. Apoi Dumnezeu o zis cătă el că mare credință o avut și să ceară ce vrea. Ilie o zis să-i deie tunetul și fulgerul, să-l coate pe dracu și să-l pedepsască. Dumnezeu i-o dat on car de foc cu cai de foc și un zbici de foc. Ilie i-o luat cu el și pe tovarășii lui de vânătoare, Pălie și Foca. Când tună, să hurducă caru lui Ilie, care trece păstă nori, iar când fulgeră lovește cu zbiciul de foc și-l coată pe dracu" (De la Vasile Găt, 62 ani, 1988). Unii bătrâni povestesc "că acolo unde trăznește se ascunde dracu și dă Ilie cu trăznetu după el" (De la Anișca Hosu, 78 ani, 1988).

O altă sărbătoare mâniașă cunoscută de localnici este *Puhoiul*, la 27 iulie sau *Sf. Pantelimon*. Nici atunci nu lucrează oamenii. Bătrâni povestesc că "peste Codru oamenii n-o ținut această sărbătoare. Și s-o arăduit o vreme gre și-on vânt că gândeai că ptere lumea. Așe o suflat vântu c-o suflat snopii de grâu peste Codru, până la noi și era tăt numă o apă și mereu snopii de grâu pe apă unu lângă altu și case și de tăte. De atunci țin oamenii di pe la noi această zi, că se tem de vreme" (De la Anișca Hosu, 78 ani, 1989).

Bătrâni mai povestesc că atunci când îi vreme gre, *nu-i slobod să mânânci* și nici să stai *în dreptul ferestrei* și-i bine să se tragă clopotele, că se-mprăștie vremea (De la Anișca Hosu, 78 ani, 1988).